

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Institvtionvm// Ad Vniversvm// Ivs Pontificivm, Sive//
Canonicvm, Libri Qvatvor**

Lancellotti, Giovanni Paolo

Basileae, 1566

vj. De Præbendis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61756](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61756)

morabor, voti reus nõ propter ea est censendus^a: tunc enim duntaxat initiatum est votum, nondum autem confirmatum. At si deliberatio matura præcessisset, dehinc in ea fixus perstitisset, tunc vtique etiam confirmatum dici posset. Cùm vero præterea etiam verba profert, quibûs fixam animi sui deliberationem aperit, consummatum iã deinceps votû dicitur^b.

Haftenus tamẽ, nisi vlteriùs sit processum, simplex adhuc erit, nondum autem solenne: nã quãdiu ad aliquam solennitatem ventum non sit, qua voti executio initium accipiat, simplex appellatur: sed cùm executioni ipsius per solennitates aliquas ei rei necessarias initium datur, tunc iam solenne effectû dici potest, veluti si quis vouerit, se religionem probatam ingressurum, suscepitque sacrã vestem, quã professorum propria est: vel si expressẽ in manibus prælati religionem & regulam professus sit, vel sacros ordines acceperit, qui eis se deuouerat. His & similibus modis solenne effectum dicitur, ante verò quã ad huius generis solennitates ventum sit, quamvis expressã pollicitatio clarẽ pronũciata sit, simplex appellatur: quod tamẽ votum simplex non minùs Deo obligat, quã solenne: et si in alijs differant, veluti quòd votum solenne nõ

A solũm matrimonium contrahi impedit, sed etiam contractum dirimit. Quam vim simplex votum non habet: contrahendum enim duntaxat impedire solet^c.

II.

DE REBVS CLERICORVM.

Haftenus de Personis, id est, de ordinibus clericorũ, & quã personã, aut à quibus, vel quibus temporibus ad ordines admitti possint, item de Prælatiis, & eorum officijs disseruisse sufficiat: nunc ad secundam partẽ propositã diuisionis transeamus, id est, ad dicendum de rebus ipsorum clericorum, & initium sumamus à titulo de Præbendis.

DE PRÆBENDIS,

TITVLVS VI.

Provident sacri Canones, vt qui ministerijs Ecclesiã se deuouerunt, in eisquẽ assidui sunt, his etiam ab ipsẽ Ecclesijs opes suppeditentur, quibus se dignẽ & honestẽ sustentare possint^d: ne, si eos presserit inopia, necessitate vrgente cogãtur vel à diuino famulatu recedere, & ad alia officia, vel negotia, vnde victum sperare possint, se transferre: vel saltem simul Deo ac mundo equẽ operam suã locare: quod quã dif-

Hh

c e. rursus. ubi gl. mag. qui cler. uel uen. & c. uni. cod. tit. in 6.

d e. cùm secundum Apostolum de præben.

a e. z. cod. tit.

b Ab. i. c. 2.

ficile, aut veriùs impossibile fit, nemo tam obtusam habet ingenij aciem, cui sit incognitum. Idcirco ex Ecclesiæ patrimonio singulis clericis pro eorum meritis, & dignitatibus opes congruæ subministrantur, non ut tanquam proprias sibi eas védicent^a: sed quibus se honestè alere, Ecclesiarum vsui, vbi id opus esse viderint, succurrere, & pauperum egentiumq; hominum necessitatibus, si copiæ suppetat, subvenire possint.

Hæc autem bona Præbendæ appellantur.

Nihil est enim aliud Præbenda, quàm certorum proventuû in Ecclesia percipiendorum ius ratione diuini officij, cui quis **B** i seruit^b.

Et altera quidem Præbenda est connexa Canonicatu, altera etiam sine Canonicatu confertur.

Et quantæ hæc res Romanis Pontificibus semper curæ fuerit, ne videlicet clericus inopia & egestate pressus iaceret, indicant plures constitutiones diuersis tēporibus à diuersis Pontificibus editæ: nam & statuerunt, ne possit aliquem Episcopus ad sacros ordines promouere, nisi cui de alimentis etiã providerit, vel præbēda aliqua ei assignata, vel ex proprio sui ipsius patrimonio alimēta suggerendo, quoad certum ei titulum contulerit, nisi promotus

A in patrimonio locuplete esset, ex quo alimenta congrua habere posset^c. Hinc etiam, qui ex potestate sibi generaliter data clericos ad sacros ordines sine titulo euexit, eis etiam tenetur providere: qui verò certas personas mādāt ad ordines euehi, vel personas ipsis ius facit, ut ab alijs promoueri possint, eis providere tenetur, si ad sacros nullo titulo fuerint euecti^d. Hinc etiam prohibetur, in Ecclesijs collegiatis plures clericos institui, quàm quot se alere absque penuria possint^e. Eadem ratione fit, ut congruum non sit, carere præbēda eum, qui in Canonicū est receptus^f. * quamprimùm se facultas obtulerit, & interim distributiones quotidianas percipiat^g; multaq; alia ad hoc necessariò instituta sunt, quæ aliunde sunt assumenda.

Præbendæ autem omnes, aut aliquorum in tutela & patrocinio sunt, quia ab illis aut positæ, aut locupletatæ sunt, quas & propterea Patronatus iura appellamus: quamvis hæc fortasse quis præbendarum nomine non comprehenderit, de quibus infra. Plerunque autem liberè & ab omni cuiusque patronatu solutæ sunt Præbendæ: in quarum collatione consuetudini in primis, si aliqua ibi vigeat, deferēdum erit: nam si ex consuetudine capitulum solum conferre soleat, soli hoc ius

^a c. 3. eod. tit.

^b Ryp. c. cùm
M. Ferrar.
nu. 17. vers.
secundo mo
do. de cons.

^c c. 3. & 4. et
c. tuis qua-
stionibus.

^d c. si Episco-
pus. in 6.

^e c. 1. extr. de
inst. & c.
maioritate.
eod. tit.

^f c. relation. in
fin. ubi glos.
eod. tit.

^g d. c. relation.
& c. dile-
ctus filius. p.

ius permittetur: si Prælatuſ cū A
 capitulo, vtriuſque factū & con
 ſenſus exigetur: ſi nulla ibi vi
 geat conſuetudo, & de Præfe
 ſtura Eccleſiæ collegiatæ, vel
 conuentualis agatur, collegiū
 eliger, vel conuentus, confirma
 bit Epifcopus: at ſi de beneficio
 inferiore agatur, putà benefi
 cio præbendæ ſimplici Eccle
 ſiæ Cathedralis, Epifcopus ipſe
 vnà cum Capitulo eorum lar
 giendōrum poteſtatem habe
 bit: ſi tamen paruum fuerit
 beneficium, vel ſolus Epifco
 pus ſine capitulo latam in eo
 poteſtatem habebit. Sin præ
 benda, vel dignitas, aliudve be
 neficium, de cuius collatione
 agitur, non in Eccleſia Cathe
 drali ſint, ſed in alia collegiata,
 id collegium cum Prælato eli
 gent, inſtitutio ad Epifcopū pri
 nebit. In beneficijs verò cæte
 ris, quorum dantur Rectores, ſi
 tenuia ſint, ſolus item Epifco
 pus poteſtatem habebit: ſi o
 pulentiora ſint, Capituli quo
 que conſilium erit adhihen
 dum^a.

In his autem omnibus maxi
 ma & omnibus regulis ſoluta
 eſt ſemper Romani Pontificis
 poteſtas, quæ nullo modo mi
 nuī vnquam poteſt, quin omni
 casu quævis beneficia elargiri
 poſſit^b. Sed vt omnia benefi
 cia illius in manu ſint, ea ta
 men proprio quodam iure ad
 eum magis ſpectare videntur,

quorum poſſeſſores in curia A
 poſtolica obierint: ea ſi quidē
 præter ſummum Pontificem,
 nemo conferre poteſt^c. Quod
 in omnibus cuiuſque generis
 beneficijs procedit omniū Au
 licorum, & quorumcunque ad
 curiam accedentium, vel ab ea
 recedentium. Si in locis à cu
 ria non remotioribus duorum
 dierum itinere eos mori conti
 gerit^d, necnon & in legatis, vel
 nuncijs aliquo per Curiam trāſ
 miſſis^e, item in omnibus his,
 qui curiam ſequentes in itinere
 moriuntur^f: ſolent etiam ſum
 mi Pontifices, certarum perſo
 narum, certique tituli benefi
 cia, vbivis locorum illæ perſo
 næ exiſtant, & vbicunque eorū
 poſſeſſores decedant, largitio
 ni ſuæ reſeruare, alijs poteſtatē
 ea cōferendi adimenes & irri
 tum decernentes: quod cūm fa
 ciunt, illa quæ ſibi reſeruauerint,
 beneficia adeo ſunt affecta, vt
 eorum collatio per alium ex in
 de quemcunque facta, nullius
 proiſus momenti habeatur^g:
 quinimo & ſi præbenda prius
 alicui eſſet per electionem col
 lata, quàm per Pontificem cum
 Decreto reſeruata, omnia poſt
 reſeruationem ſubſequentia eſſe
 ctu carebunt, licet reſeruatio, in
 hibitio, & Decretum electionē
 aliāque præcedentia non affi
 ciant^h.

Legatus quoq; de latere ſum
 mi Potificis miſſus beneficiorū

Hh 2

d. c. licet Ec
 cleſiarū. in
 6.

d. c. præſenti
 declaramus.
 in 6. c. a. 1. re
 gi. 5. in extra.
 c. extra. ex de
 bito. de elec.
 f. c. cūm præ
 ſenti.

g. c. ad regimē.
 c. ad Roma
 ni. in extra.
 com. 5. c.
 ex debito.
 de elec. 5.
 c. dudum. de
 præben. in
 in 6.

h. c. ſi eo tem
 pore. de ele.
 in 6.

^a Hoſtien. in
 ſūma de e
 lect. Abb. c.
 cūm Eccle
 ſia. colu. 3.
 uerſ. primo
 caſu. de Ele.
 ubi ap.
^b c. licet Ecce
 ſiarū. in 6.

conferendorum ius habet, ut supra nos docuisse meminimus: alius verò Legatus, qui à latere Apostolico nò sit profectus, nisi specialiter hoc ei indultum sit, beneficia non confert^a. Si verò ipsum Pontificem Romanum mortuum esse contingat, atque ita sedem Apostolicam vacare, tunc cum beneficia curiæ Romanæ otiosa fiunt: aut si mortuus Pòtífex sit ante, quàm beneficia conferret, quæ se vivente vacabant, eaque beneficia ex his sint, quibus animarum cura est annexa, Ordinarius, ad cuius donationem alioqui pertinuissent, illa conferre poterit^b. Item si summus Pontifex in mensem distulerit beneficiorum in curia vacantium ad se pertinentem collationem, eas partes Ordinarius excipiet conferendo per se ipsum, vel ipso in remotis agente per suum vicarium generalem, in diocesi existentem, cui id Canonicè sit mandatum^c, ut ex Grego. X. Constitutione in Concilio generali Lugdunensi edita apparet: quæ tamen per Bonifacium VIII. creditur abrogata, cum sanxit, Ut dignitates, personatus, præbendæ, aliâque beneficia Ecclesiastica cum cura, vel sine cura, quæ apud sedem Apostolicam vacare noscatur, & vacatura sint, sedi Apostolicæ referrentur^d. Sciendum est etiam, cum i-

Apfemet summus Pontifex beneficia confert, vis longè maioris huiusmodi esse collationem, quàm ab alijs factam. Hinc si à sede Apostolica, vel Legato ipsius vni, & ab Ordinario alteri eodem die beneficium conferatur, is cui ipsa Sedes contulerit, vel Legatus, propter conferentis ampliorem prærogativam erit alteri præferendus, nisi appareat ab Ordinario prius factam esse collationem, vel nisi alter possideat^e. Item si super gratia cuiquam ab Apostolica sede facta executores fuerint deputati, sicut ipsa gratia, licet nondum sit in eius executione processum, morte nò perimitur concedentis: sic neque etiam re integra perimitur executoribus data potestas^f. At si super provisione certæ personæ faciendâ sit data potestas alicui, non ob suam, sed eius cui provideri mandatur, gratiam, vel fauorem, illa quidem expirat omninò, si concedens re integra moriatur: quâvis ubi nulla personarum facta expressione alicui gratiosè est concessa facultas, ut autoritate Apostolica possit aliquibus personis idoneis in certa Ecclesia providere, vel beneficia, quorum collatio est ad Sedem legitimè devoluta, cõferre, contradictores etiam compescendo, non expirat etiam re integra per obitum concedentis^g.

Frequen-

a c. si de offic. lega. in 6.

b c. si Apostolica sede. in 6.

c. statutum. de præben. in 6.

d extra. piè so licitudinis. Comes in re. de Trien. pos. reg. 31. dicit communem, quod c. statutum. sit correctum.

e c. si à sede. de præben. in 6.

f c. si super gratia de of. sic. delega. in 6.

g c. si cui de præben. in 6.

Frequenter etiã summus Pó-
tífex potestatem suam in alie-
nis Diœcesibus alijs quoq; mo-
dis exercet, earumque ordina-
rijs ita manus devincit, vt non
possint in conferendis benefi-
cijs ius suum liberè exercere,
dum vel ipse beneficia in eorũ
diœcesi posita largitur, vel ipsis
iniungit, vt vel soli, vel cum a-
lio, qui executoris partibus fun-
gatur, certis beneficia vacatura
personis largiantur: vel etiam
soli executori mandat, vt in ali-
ena Diœcesi aliquibus provi-
deat: quo casu ex sola rescripti
Apostolici ordinario, vel Capitu-
lo, vbi ad ipsum collatio per-
tinebat, facta redditione absq;
alia etiam executoris insinua-
tione, inhibitione, vel reserua-
tione beneficiũ id, pro quo scri-
ptum fuerit, ad eò censetur affe-
ctum, vt nullius roboris habeat-
ur alij de eo facta largitio^a. In-
terdum tamen non omnis po-
testas Ordinario adimitur per
huiusmodi rescriptum^b.

^a c. si Capitu-
lo. de con-
cess. præ. in
6.

^b c. si soli. u-
bi gl. ma. in
fi. de concess.
præ. in 6.

Sciendum est, quamvis ple-
nissima sit aliàs in beneficijs in-
terpretatio faciendã, literas ta-
men ad beneficia obtinenda im-
petratas, cum sint ambitiosæ, re-
stringendas esse: & ideo, si alicui
vsque ad certam summam pro-
videri manderetur, non in pensi-
one, sed in beneficijs Ecclesiasti-
cis tantũ provideri oportebit,
nisi de pensione mentio habeat-
ur expressa. Eadẽ ratione fit,

A vt quamvis sub nomine Eccle-
siarum Ciuitatis comprehenda-
tur aliàs Ecclesia Cathedralis,
cum tamẽ alicui præcipitur de
beneficio in aliqua Ecclesiarũ
Ciuitatis, vel Diœcesis provide-
ri, ad Cathedralem Ecclesiam,
(quæ propter ipsius honorem
sub hac generalitate includi nõ
debet) mandatum huiusmodi
non extendatur. Aliud tamen
erit, si maderetur in aliqua Eccle-
sia prouinciæ providere: tunc
enim & Metropolitana, & cete-
ræ Cathedrales Ecclesiæ conti-
nentur^c. Item cui de non sacer-
dotali præbenda provideri mā-
datur, ei etiam volenti sacerdo-
talis huius autoritate manda-
ti conferri nequibit. Huc per-
tinet, quòd si in Ecclesia, in qua
integræ & mutilatæ præbendę
existunt, præcipiatur alicui in-
tegram præbendã conferri, mu-
tilata præbenda non poterit e-
tiam consentienti dari. Et, cum
iniungitur, vt certi valoris præ-
benda alicui tribuatur, non po-
terit minoris valoris præben-
da vel cõsentienti assignari: hu-
iusmodi enim mandata, quorũ
fines diligenter seruandi sunt,
non debent extra casus expres-
sos extendi^d. Item, si alicui de
Ecclesijs, personatibus, dignita-
tibus, vel alijs beneficijs qbus-
cunque de animarum cura mē-
tione nõ habita provideri man-
datur, ea conferri nequibunt,
quibus ea cura annexa est. Lon-

^c ea. quamvis
plenissima.
in 6.

^d e. cũ de nõ
sacerdotali.
in 6.

gè enim præstantiorem esse oportet eum, cui cura animarum cum beneficio creditur, quàm quæ ad alia beneficia vocatur: est enim ars artium regimen animarum^a. His adde, quòd cum Pontifex Romanus præcipit, ut alicui provideatur de personatu, vel dignitate, quamvis curam haberent animarum, ad collationem, provisionem, præsentationem, vel dispositionem spectantibus quorumcunq; hæ dignitates, vel personatus videntur excepti, qui electione conferuntur^b. Nec quicquam suffragij conferet de electione mentio enunciatiuè habita^c: cumq; inter Collationem, Præsentationem, & Institutionem multum interfit, si cui de beneficio ad alicuius collationem spectante provideri mandetur, de illo quod ad eius Institutionem, vel Præsentationem pertinet, provideri non poterit: nec è converso: vno etenim supra dictorum casuum expresso, mādatum ad alios non extenditur. Institutio enim de beneficio ab Episcopo fit, quod est in patronatu alicuius post factam admissamq; præsentationem. Præsentatio fit à Patrone ipsi Episcopo de eo, quæ vel ab Episcopo institui. Collatio, est donatio ab eo facta, quæ conferendi potestatem habet de beneficio, quod nullius in patronatu sit. Multa præterea alia similia exempla supra dictorum

^a c. cū sit ars. de æta. & quali.

^b c. cū in illis.

^c clem. p. de præben.

A ratione, & regula studiosus sibi colligere potest^d.

Non tamen ibimus inficias, interdum quoq; plenam & latam in beneficijs interpretationem fieri, ut cum motu ipsius summi Pontificis proprio literæ cōceduntur: nam huiusmodi literæ pluribus beneficijs eodem tempore vacantibus de opulentiore intelliguntur: sin æqualis sint valoris, ei pmittetur optio, cui literæ sunt concessæ. Contra verò ad Postulationem alicuius datæ literæ ad beneficiū angustius restringuntur: & si æqualia sint beneficia, eliget is, qui alioqui conferendi ius habebat^e.

B Sed quemadmodum curant leges Pontificiæ, ne quis clericus in egestate iaceat, ita prospiciunt, ne quis beneficiorum ambitione alterius morti inhieret: quapropter vetat Conciliū Lateranense Ecclesiastica beneficia, vel ministeria alicui conferri prius, quàm vacent, vel promittit^f, adeò quidem ut omninò vacare ea oporteat^g. Et ne vlllo commento Concilij decretum deludi possit, quavis olim Prælati rectè promitteret, se provisurū cum primū potuisset^h, Bonifacius tamen VIII. irritas inanesq; decrevit quascunque promissiones sub quavis verborum forma factas, quibus directò, vel obliquè aperiri possit via ad beneficia vacaturaⁱ. Qui verò

^d d. c. cū in illis. in 6.

^e c. si pluribus. in 6.

^f c. 2. de concess. præb.

^g c. cū nostris de concess. præb. Fel. c. extenore. 8. de rese.

^h c. an præ. de concess. præb.

ⁱ c. 2. de concess. præb. in 6. Abb. d. c. antepe.

verò in viui sacerdotis præben-
dam suam non abiurantis locū
sciens substitui se patitur, præ-
benda priuatur, & ab Ecclesia-
stica communione pellitur eo
ipso, quòd se passus est viuo sa-
cerdoti successorem dari.

Postremò non lateat, in cau-
sis quorumcunq; beneficiorum
procedi simpliciter & de pla-
no, sine strepitu & figura iu-
dicij.

QVIBVS MODIS

beneficia vacent,

TITVLVS VII.

A ne quis fortè ambigat,
quàdo beneficia vacare di-
cantur, huic quoque rei ex
parte satisfaciemus.

Vacare igitur potest benefi-
cium morte, vel renunciatione
eius, qui illud fuerat assecutus:
siue simplex sit renunciatio, si-
ue permutationis causà facta.

Item si pænæ causà ob deli-
ctum quis fuerit priuatus bene-
ficio. Item si quis ad Episco-
patum electus fuerit, & confir-
mationem electionis accepe-
rit, Ecclesiasticorumq; bonorū
administrationē habuerit, de-
curso tempore consecrandis E-
piscopis à Canonibus diffini-
to, is, ad quem spectat, benefi-
cia, quæ habebat, disponere li-
bere potest. Quin & genera-
liter, vbicunq; secundū benefi-
cium quis assequitur, quod vel

curā habeat, vel dignitatē anne-
xam, prius ipso iure vacabit, cui
vel dignitas, vel cura inhære-
bat: quod & infrà dicemus.

Episcopo quoq; ad aliam se-
dē propria authoritate se trans-
ferente, eiusq; possessionē ade-
pto, prior eius sedes vacua fiet.

Vacuū quoq; fiet beneficium
parrochū, differente eo, cui fue-
rat cōcessum, vltra annū sacer-
dotalis ordinis cōsociationem
assequi. Itē vacat beneficium
clerici, qui matrimonium con-
traxit. Nec deerunt fortè &
alij modi, qui studiosis lectori-
bus Canonicas constitutiones
diligenter inspicientibus oc-
current.

Illud sciendum, debere Epi-
scopum, aut alium, qui benefi-
cia conferat, modum exprime-
re, per quem beneficiū à se col-
latum vacet: nec satis fore, si di-
xerit, vacantem se Ecclesiam
conferre.

DE PROHIBITA BE-
neciorum multiplicita-
te, & sectione,

TITVLVS VIII.

Sed & ne, dum clerici opibus
Ecclesiasticis supra modum
augentur, & plurium Eccle-
siarū curæ præficiuntur, vel ran-
to oneri succumbāt, & aliquas
ex Ecclesijs suis debito ministe-
rio destitutas esse patiātur, quæ
singulæ singulis creditē melius

a c. 1. extra.
de præb.

b de, dispen-
dios. m. de
iudic.

c c. susceptū.
de rescript.
in 6.

d to. t. de rer.
per.

e c. ex literis.
c. graue. de
excess. præ-
lat.

f c. cum in cū
tis. 6. cūm
uerò. de e-
lect.

g c. de multa:
ubi Abb. 3.
no. Extrat.
excerabilis.

h c. quanto. de
trāsla. Epi-
scop.

i c. licet canō.
c. cōmissa.
de elect. in
6.

k glos. c. 1. de
ele. coniug.
in 6. Ab. c.
1. extr. co.

l Bertram. cō
fil. 132. nu-
29. l. 2. Re-
bus. tit. ve-
quisita ad
collationē.
n. 61.